

بررسی جرم استفاده از

سند مجعول در عملیات بانکی

در نظام کیفری ایران

اسلام پارسا

بررسی جرم استفاده از سند مجعول در عملیات

بانکی در نظام کیفری ایران

اسلام پارسا

ناشر: عاصم

صفحه آرایی: واحد هنری انتشارات عاصم

ویراستار: پژمان الهامی طالشمیکائیل

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۶-۳۴-۳

قیمت رومبی جلد: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

سرشناسه: پارسا، اسلام، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: بررسی جرم استفاده از سند مجعول در عملیات بانکی در نظام کیفری ایران / اسلام پارسا؛ ویراستار پژمان الهامی طالشمیکائیل.

مشخصات نشر: تبریز: انتشارات عاصم، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۲۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۶-۳۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: اسناد حقوقی -- جعل

موضوع: Legal documents -- Forgeries

موضوع: حقوق جزا -- ایران

موضوع: Criminal law -- Iran

موضوع: بانک و بانکداری -- ایران -- فساد

موضوع: Banks and banking -- Corrupt practices-- Iran

موضوع: بانک و بانکداری -- قوانین و مقررات -- ایران

موضوع: Banking law -- Iran

رده بندی کنگره: KMH۴۳۳۴

رده بندی دیویی: ۳۴۵/۵۵۰۲۶۳

شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۰۹۳۴۱

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب اعم از چاپ، کپی، تکثیر، ذخیره در سیستم های بازاریابی محفوظ است.

محرک پخش: نشر عاصم، ۰۹۱۴۵۸۷۴۳۵۲

پست الکترونیک ناشر: nashre.aseem@gmail.com فروش اینترنتی کتاب: www.aseembook.ir

فهرست

۹	مقدمه
---	-------------

فصل اول: جعل و تزویر در نظام کیفری ایران

۱۵	معانی لغوی و اصطلاحی جعل و تزویر
۱۵	انواع جعل و تزویر
۱۶	مختصات جرم جعل و تزویر
۱۶	۱. از نظر نوع جرم
۱۶	۲. جعل و تزویر از جرائم عمدی مقید است
۱۷	۳. از نظر موضوع جرم
۱۷	۴. از نظر نحوه ارتکاب جرم
۱۸	۵. از نظر حیثیت جرم
۱۸	عناصر اختصاصی جرم جعل و تزویر
۱۸	۱. عنصر قانونی
۲۰	۲. عنصر مادی
۲۹	طرق ارتکاب جعل مفادی یا معنوی
۳۲	مفهوم حقوقی تحریف حقیقت در نوشته یا سند
۳۲	مصادیق حصری جعل مفادی یا معنوی
۳۳	۱. تحریف اسامی اشخاص در نوشته یا سند

۲. تحریف امر صحیح و یا صحیح جلوه دادن امر باطل در سند ۳۳
۳. تحریف موضوع یا مضمون قراردادها ۳۳
۴. چیزی را که به آن اقرار نشده اقرار شده جلوه دادن ۳۴
۵. ثبت نوشته‌های مجعول در دفاتر اسناد رسمی ۳۴
- وجوه افتراق جعل مادی و معنوی یا مفادی ۳۵
۳. عنصر روانی ۳۷
- الف. احراز قصد تقلب از ناحیه مرتکب ۳۷
- ب. موقعیت ضرر یا امکان اضرار غیر در جرم جعل و تزویر ۳۹
- ج. ضرر به اعتبار موضوع مورد تعرض ۴۷
- د. از بین رفتن منفعت یا عدم النفع ۴۷
- ذ. شرایط لازم برای تحقق ضرر یا امکان اضرار در جرم جعل ۴۸
۱. شرایط ضرر قابل جبران در جعل و تزویر ۴۸
۲. احراز رابطه سببیت بین جعل یا خسارت وارده: ۵۰
- ه. برداشت نهائی یا همبستگی ضرر و عنصر مادی در جرم جعل ۵۰
- معاذیر قانونی مؤثر در میزان مجازات مرتکبین جرم جعل و تزویر ۵۳
- سایر جعل‌های پیش‌بینی شده در قوانین متفرقه ۵۵
۱. جعل پیش‌بینی شده در ماده ۱۰۰ قانون ثبت اسناد و املاک ۵۵
۲. جعل پیش‌بینی شده در ماده ۱۰۳ قانون ثبت اسناد و املاک ۵۶
۳. جعل پیش‌بینی شده در قانون گذرنامه و ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران ۵۶
۴. جعل تصدیق‌نامه در قانون مجازات جرائم نیروهای مصلح ۵۷
۵. جعل پیش‌بینی شده در قانون کارشناسان رسمی ۵۸
۶. جعل پیش‌بینی شده در قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر ۵۹
۷. جعل پیش‌بینی شده در قانون خدمت وظیفه عمومی ۶۰

فصل دوم: استعمال سند مجعول

- سابقه تاریخی ۶۵

۷۳	جرم مورد استفاده قرار دادن اسناد رسمی مجعول در قانون ثبت
۸۰	مجازات جعل اسناد رسمی و استفاده از سند مجهول
۸۳	میزان مجازات به اعتبار نوع اسناد و نوشتجات موضوع جرم

فصل سوم: جرائم علیه نظام بانکی

۸۹	جرائم بانکی به معنای اخص
۸۹	جرائم مربوط به تأسیس بانک
۹۵	جرائم مربوط به موضوع فعالیت بانک
۱۰۰	جرائم مربوط به جعل اسناد بانکی

فصل چهارم: تحلیل حقوقی و کیفری نظام بانکداری کشور در راستای پیشگیری از جرائم بانکی

۱۰۸	نقش حاکمیت شرکتی
۱۱۲	جایگاه حقوقی
۱۱۶	جایگاه حقوق کیفری
۱۲۳	فهرست منابع

مقدمه

بر خلاف زمان‌های گذشته که مبادلات پولی بین افراد جامعه عمدتاً از طریق فیزیکی صورت می‌گرفت، امروزه عمده مبادلات پولی از طریق نهادی به نام بانک صورت می‌گیرد و به واسطه توسعه تجارت بین الملل این مبادله از سطح داخلی به سطح بین المللی نیز توسعه پیدا کرده است. سهولت انجام این مبادلات و نیز ایمن بودن فیزیکی آن، بانک را به نهادی قابل اعتماد برای مردم به طور عام و تجار به طور خاص تبدیل کرده است. قانونگذار نیز در جمع جوامع مختلف مقرراتی را برای تضمین این اعتماد وضع کرده‌اند و هدف تمامی این مقررات، معرفی بانک به عنوان واسطه‌ای قابل اعتماد و قابل اتکاء است.

از جمله این مقررات می‌توان به نقش‌هایی که برای بانک‌ها در روابط مالی ای که ابفا می‌کنند، شمرده می‌شود، اشاره نمود. برای مثال، نقش امانتداری بانک نسبت به اموالی که به بانک سپرده می‌شود، قبول سپرده‌ها و مسئولیت مطلق بانک در پاسخگویی به مشتریان در صورت مفقود شدن یا از بین رفتن سپرده‌ها از جمله آنها به شمار می‌رود.

در راستای همین اعتماد سازی و اعتبار بخشیدن به فعالیت بانک‌ها قانونگذار به اسنادی هم که توسط بانک‌ها تنظیم می‌شود اعتبار ویژه‌ای می‌دهد و در برخی موارد دستکاری در اسناد مزبور را هم تراز با دستکاری در اسناد مهم تلقی می‌کند و برای جاعلان یا استفاده

کنندگان از اسناد مزبور در مقایسه با سایر انواع جعل، مجازات سنگین تری را تعیین می‌کند. این هم ترازوی فقط به جعل اسناد بانکی ختم نمی‌شود، بلکه با تلقی عمل کارمندان بانک به عنوان اختلاس، در فرضی که بانک دولتی باشد، قانونگذار برای اموال و اسناد مردم که به عنوان امانت نزد بانک سپرده می‌شود، اعتباری همانند اعتبار اموال دولتی قائل می‌شود.

همه این حمایت‌ها و اعتماد سازی‌ها به واسطه اهمیت اقتصادی بانک در جامعه امروزی است. به نحوی که می‌توان بانک را در ساختار اقتصادی جامعه به عنوان قلب بدن تلقی کرد که خون جاری در این قلب، همان سرمایه‌های مردم می‌باشد که برای گردش صحیح خون باید موانع را از سر راه برداشت. اگر این خون به نحو سالم و صحیحی به جریان خود ادامه دهد قلب نیز به نحو صحیحی فعالیت خواهد کرد والا دچار مشکل خواهد بود. امروزه بدون حمایت و پشتیبانی بانک نوعاً انجام پروژه‌های اقتصادی دراز مدت امری بسیار سخت است و در واقع مردم با سپردن وجوه خود به بانک در رونق اقتصادی جامعه خود سهیم می‌شوند. بنابراین قبل از آنکه به سودبخشی سرمایه گذاری خود فکر کنند باید به تضمین برگشت اصل سرمایه سپرده شده اطمینان خاطر پیدا کنند.

جرایم بانکی را می‌توان به دو نوع تقسیم کرد: برخی از این جرائم مستقیماً با بانک ارتباط پیدا می‌کنند و بدون وجود بانک، ارتکاب این جرائم امکان پذیر نیست. مانند جرائم مربوط به جعل اسناد بانکی و دسته دوم جرایمی هستند که بانک واسطه ارتکاب آنهاست مانند پولشویی که اعم از اینکه بانکی وجود داشته باشد یا نه ارتکاب می‌یابند. طبیعتاً منظور از جرائم بانکی باید جرایمی باشد که بدون بانک معنا پیدا نمی‌کنند. اختلاس جرمی است که ناظر به تمامی کارمندان دولت می‌باشد اعم از آنکه در بانک کار کنند یا هر اداره دولتی دیگر. پولشویی جرمی است که از طریق هر نهادی اعم از دولتی یا غیر دولتی قابل ارتکاب است و ارتکاب آن از طریق بانک خصوصیتی ندارد که بتوان آن را جرمی بانکی تلقی کرد. افشای اسرار بانکی نیز در ردیف افشای اسرار حرفه‌ای است و توسط هر فردی که به

مناسبت حرفه محرم سری واقع می شود اعم از اینکه کارمند بانک باشد یا نه، قابل ارتکاب است. لذا، توجیهی برای تلقی آن به عنوان جرم بانکی به واسطه ارتکاب آن توسط کارمندان بانک وجود ندارد. کلاهبرداری نیز جرمی است که اساساً ارتباطی به بانک ندارد ولی به واسطه ارتکاب آن با دستگاه های الکترونیکی ممکن است با بانک ارتباط پیدا کند. منظور از کلاهبرداری بانکی استفاده از ابزار کلاهبرداری برای تحصیل مال متعلق به بانک یا مال تحت اختیار بانک است.